

Lieta Nr. C27175312

SKC-169/2017

Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

SPRIEDUMS

Rīgā 2017.gada 25.maijā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis Valerijans Jonikāns

tiesnese Ināra Garda

tiesnesis Aigars Strupišs

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar /pers. B/ un /pers. C/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 26.septembra spriedumu /pers. B/ un /pers. C/ prasībā pret Rīgas domi par zaudējumu un morālā kaitējuma atbildības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1.] /pers. B/ un /pers. C/ 2013.gada 27.maijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā cēlušī prasību pret Rīgas domi, lūdzot tiesai piedzīt zaudējumu atbildību 780,56 LVL un morālā kaitējuma atbildību 3 000 LVL.

Prasība pamatota uz šādiem argumentiem.

[1.1.] /pers. B/ 2011.gada 2.aprīlī plkst.14.38 pa Jūrmalas gatvi, Rīgā, vadīja automašīnu Audi A6 ar valsts reģistrācijas numuru /TL numurs/, kurā atradās arī viņa sieva /pers. C/, kura tajā laikā bija grūtniecības pēdējā mēnesī. Priekšā braucošā automašīna uzbrauca kanalizācijas akas vākam, kas bija bojāts – salūzis vairākās daļās, un viena no daļām, uzlidojot gaisā, radīja bojājumus /pers. B/ vadītajai automašīnai, kā rezultātā automašīna tika evakuēta.

[1.2.] No Ceļu satiksmes likuma 1.panta 2.punkta, 6.panta pirmās daļas 1. un 8.punkta, kā arī Rīgas domes Satiksmes departamenta 2006.gada 24.janvāra nolikuma 7.1.punkta izriet, ka Rīgas dome (tās institūcija Rīgas domes Satiksmes departaments) ir atbildīga par ielas un tās inženierbūvju stāvokli. Ceļu satiksmes negadījumā prasītājiem radīti zaudējumi un morālais kaitējums, kas Rīgas domei ir jāatdzina.

[1.3.] Prasītājiem radīti zaudējumi, samaksājot apdrošināšanas pašrisku, nonākot automašīnu uz remonta laiku, apmaksājot taksometra pakalpojumus, kā arī izdevumus par tehnisko un juridisko jautājumu risināšanu.

[1.4.] Prasītājiem radīts morāls kaitējums sakarā ar sabotētās automašīnas remonta laikā apgrūtinātu pārvietošanos un gandrīz pilnībā zaudētu ģimenes mobilitāti. Minētais apstāklis bija būtisks, ņemot vērā, ka šajā laikā /pers. C/ bija grūtniecības pēdējā mēnesī un 2011.gada 5.aprīlī bija jādodas uz dzemdībām Bulduru slimnīcā. Bija apgrūtināta pēcdzemdību aprūpe, kas radīja diskomfortu, stresu un uztraukumus.

Prasītāji izjuta emocionālu pārdzīvojumu, šoku un bailes ceļu satiksmes negadījuma brīdī, kad viņi redzēja, kā tiek gaisā pasviesta kanalizācijas akas vāka daļa un tā ietriecas prasītāja vadītajā automašīnā. Negadījumā brīdī prasītāji varēja tikai cerēt, ka vāka daļa neuzlidos augstāk un netrāpīs automašīnas salonā, kas varētu nozīmēt pat letālas sekas. Šādi uztraukumi un bailes grūtniecības laikā varēja radīt komplikācijas.

Par prasījumiem radīto morālo kaitējumu taisnīga atbildība būtu 3 000 LVL. Atbildībai ir divas funkcijas – sniegt gandarījumu cietušajam un atturēt no līdzīga aizskāruma izdarīšanas nākotnē. Prasītājs vēlas panākt taisnīgumu, vainīgās puses sodīšanu un Rīgas domes saukšanu pie atbildības par neizdarību.

[1.5] Prasītājs vērsās pie Rīgas domes ar 2011.gada 6.oktobra un 2012.gada 23.janvāra pretenzijām par kaitējuma atļidzināšanu, uz ko saņemtās Rīgas domes atbildes bija ar nicinošu raksturu, kas liecina par nevēlēšanos panākt radušās situācijas atrisinājumu, un pastiprināja morālās ciešanas, norādot uz amatpersonu patvaļu un nesodāmības sajūtu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 13.februāra spriedumu prasība apmierināta daļēji un no Rīgas domes piedzīta zaudējumu atļidzība 399,20 EUR un morālā kaitējuma atļidzība 399,20 EUR, kā arī valsts nodeva 119,75 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 2,35 EUR, noraidīta prasība daļā par zaudējumu atļidzības 711,44 EUR un morālā kaitējuma atļidzības 3 869,41 EUR, kā arī tiesāšanās izdevumu 194,95 EUR piedzīnu.

Atbilstoši Civillikuma 1779.pantam un Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai prasītāji ir pierādījuši, ka atbildētājas bezdarbības rezultātā notikušā ceļu satiksmes negadījumā ir radušies zaudējumi 280,56 LVL jeb 399,20 EUR apmērā.

[3] Izskatot lietu sakarā ar prasītāju un atbildētājas apelācijas sūdzībām, ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 26.septembra spriedumu prasība apmierināta daļēji un no Rīgas domes piedzīta zaudējumu atļidzība 399,20 EUR un tiesas izdevumi 23,53 EUR, savukārt no prasītājiem par labu Rīgas domei piedzīti tiesas izdevumi 59,88 EUR.

Pārējā daļā prasība noraidīta.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu apelācijas instances tiesa pievienojās pirmās instances tiesas spriedumam daļā par zaudējumu atļidzības 399,20 EUR piedzīnu.

Apelācijas instances tiesas spriedums pamatots uz šādiem argumentiem.

[3.1] Pirmās instances tiesa, apmierinot prasību daļā par morālā kaitējuma atļidzības 399,20 EUR piedzīnu, nav analizējis Civillikuma 1635.panta dispozīcijā ietvertos kritērijus, lai noteiktu morālā kaitējuma atļidzināšanas pamatošību.

Nav pierādīts, ka /pers. C/ atradās automašīnā ceļu satiksmes negadījuma brīdī. Līdz ar to tiesai nav pamata vērtēt, vai noteikt /pers. C/ morālā kaitējuma atļidzību.

Arguments, ka prasītājas telefons negadījuma brīdī bija piesaistīts SIA „Latvijas Mobilais Telefons” sakaru tīklam, kas atradās vistuvāk negadījuma vietai, nav pamatots, jo lietā nav strīda par to, kur atradās telefons, bet gan par to, vai pati prasītāja atradās negadījuma vietai.

[3.2] Tiesai nav pamata uzskatīt, ka /pers. B/ pēc ceļu satiksmes negadījuma iestājās tik dziļš emocionāls satricinājums, kas izraisīja paliekošas nemateriālas sekas.

Fakts, ka prasītājam savas luksusa klases automašīnas Audi A6 remonta laikā bija jābrauc ar nomātu automašīnu Volkswagen Golf, nav pamats piedzīt morālā kaitējuma atļidzību.

Līdz ar to tiesa nav guvusi apstiprinājumu, ka prasītājam būtu radīts morāls kaitējums.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu prasītāji iesniedza kasācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā par morālā kaitējuma atļidzības piedzīnu, lūdzot šajā daļā spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Tiesa pieļāvusi Civilprocesa likuma 92.panta un 104.panta pirmās daļas pārkāpumu.

No pierādījumu kopuma nepamatoti izslēgti netiešie pierādījumi un nav nodrošināta Civilprocesa likumam atbilstoša pierādīšanas kārtība, noraidot prasītāju lūgumu par informācijas izprasīšanu no SIA „Latvijas Mobilais Telefons”. Prasītājam nepamatoti liegtas tiesības savus paskaidrojumus pierādīt ar netiešiem un kopsakarībā novērtētiem pierādījumiem.

Faktu, ka /pers. C/ atradās automašīnā negadījuma brīdī, būtu jāvērtē, ņemot vērā prasītājas paskaidrojumus un lietā esošos pierādījumus to kopsakarībā – lietā esošajās fotogrāfijās redzams sievietes attēls (sieviešu somiņa pār plecu, blondi mati) un policijas sagatavotajā protokolā norādīts, ka mašīnā atradās pasažieris. Papildu informācija par prasītājas telefona atrašanās vietu negadījuma brīdī, ko tiesa pēc prasītāju lūguma neizprasīja, kopsakarībā ar minētajiem pierādījumiem un prasītājas paskaidrojumiem apliecinātu viņas atrašanos automašīnā negadījuma brīdī.

Tādējādi tiesa, atzīstot, ka nav pierādīta prasītājas atrašanās vieta automašīnā negadījuma brīdī, nepamatoti noraidīja prasību par morālā kaitējuma atļidzības piedzīnu.

[4.2] Tiesa ir pārkāpusi brīvās pierādījumu vērtēšanas principu, kas izriet no Civilprocesa likuma 97.panta.

Noraidot lūgumu par pierādījumu izprasīšanu no SIA „Latvijas Mobilais Telefons”, tiesa nepareizi novērtējusi izprasāmā pierādījuma ietekmi uz noskaidrojamo faktu, tādējādi to nepamatoti, izslēdzot no pierādījumu kopuma.

Brīvās pierādījumu vērtēšanas princips ļauj izvairīties no formāliem secinājumiem, ka telefona atrašanās vieta neliecina par prasītājas atrašanās vietu. Vadoties no loģikas un dzīvē gūtiem novērojumiem, var secināt, ka personas mobilā telefona atrašanās vietu bieži piesaista pašas personas atrašanās vietai, piemēram, personas glābšanas un meklēšanas darbi, izsekošana. Minētais apstāklis tiesai bija jāņem vērā, vērtējot izprasāmā pierādījuma lietderību.

Tiesa pierādījumus ir novērtējusi formāli. Ievērojot to, ka nevienam pierādījumam nav iepriekš noteikta spēka, tiesa nepamatoti atteicās vērtēt netiešos pierādījumus to kopsakarībā.

[4.3] Tiesas pieļautais procesuālo tiesību normu pārkāpums ir būtisks un novedis pie nepareizas lietas izspriešanas.

Tiesa, secinot, ka /pers. C/ neatradās automašīnā negadījuma brīdī, noraidīja prasību daļā par morālā kaitējuma atbildības piedziņu un nevērtēja pārējos lietas apstākļus. Tādējādi tiesa ir aizskārusi arī /pers. B/ intereses saņemt atbildību par viņam radīto morālo kaitējumu, kas izpaužas arī kā pārdzīvojumi par viņa sievas un nedzimušā bērna veselību un dzīvību.

Motīvu daļa

[5] Izskatījis lietu, Civillietu departaments atzīst, ka tiesas spriedums tā pārsūdzētajā daļā ir atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai.

[6] Prasītājas/pers. C/ prasība par morālā kaitējuma atbildības piedziņu noraidīta tā iemesla pēc, ka viņa nav pierādījusi faktu par atrašanos automašīnā negadījuma brīdī.

[6.1] Lai gan tiesa pamatoti atsaukusies uz Civilprocesa likuma 104.panta pirmo daļu, kurā noteikts, ka pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi, tiesa tajā pašā laikā, izskatot lietu, nav apsvērusi, kādus pierādījumus bez jau iesniegtajiem un tiesai lūgtajiem izprasīt, prasītāja būtu varējusi iesniegt, lai pārliecinātu tiesu par savu atrašanos viņas vīra vadītajā automašīnā.

Civillietu departaments uzskata par nepieciešamu norādīt, ka minētā likuma norma nenozīmē to, ka ikviens puses vai trešās personas paskaidrojums pats par sevi būtu prezumējams kā šaubīgs vai nepatiess. Tiesa bez pietiekosa pamatojuma nevar uzskatīt, ka persona tiesā vērsusies ļaunā nolūkā pretēji Civillikuma 1.pantā noteiktajam labas ticības principam.

[6.2] Kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā vairākus netiešus pierādījumus, kas prasītājas paskaidrojumus par viņas atrašanos automašīnā, kura tika bojāta, apstiprina.

Lietā esošajā ceļu satiksmes negadījuma reģistrēšanas protokolā atspoguļots, ka mašīnā ir bijis viens pasažieris (*sk. lietas 19.lpp.*), kas tādējādi jau piešķir zināmu ticamību prasītājas paskaidrojumiem.

Fotogrāfijās, kas uzņemtas 2011.gada 2.aprīlī plkst.15.23 un pievienotas lietai, redzama avārijas situācijā esoša automašīna, kurai blakus atrodas cilvēks, kas pēc prasītāju norādītā, ir /pers. C/ (*sk. lietas 99., 100.lpp.*). No lieta esošā /pers. C/ paraksta par pārstāvja pilnvarojumu mutvārdos tiesas sēdē 2014.gada 11.jūnijā, izriet, ka prasītāja pati ir bijusi tiesas sēdē, kas tādējādi deva tiesai iespēju pārliecināties, vai pie avarējušās automašīnas stāvošā persona varētu būt prasītāja /pers. C/, - tiesas spriedumā tajā pašā laikā nav konstatējuma, ka fotogrāfijā redzamā persona nevarēja būt prasītāja.

Lietā nav ziņu un atbildētāja atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai (*atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotību*) nav iesniegusi pierādījumus, kas izslēgtu /pers. C/ atrašanos /pers. B/ vadītajā automašīnā 2011.gada 2.aprīlī.

[7] 2014.gada 21.augustā - laikā, kad lieta atradās Rīgas apgabaltiesas tiesvedībā, prasītāja lūgusi tiesu izprasīt no SIA „Latvijas mobilais telefons” (turpmāk- arī LMT) ziņu par to, pie kura LMT sakaru nodrošināšanai paredzētā torņa bija piesaistīts viņas telefona numurs 2011.gada 2.aprīlī laikā no plkst. 14.00 līdz 16.00, lai tādējādi apstiprinātu savu atrašanos ceļu satiksmes negadījuma vietā. Lūgums tiesai izprasīt pierādījumu saistīts ar to, ka pašas prasītājas iesniegums tika noraidīts ar motivāciju, ka šāda pakalpojuma sniegšanu klientiem LMT nenodrošina.

Tiesas lēmums noraidīt lūgumu par ziņu izprasīšanu no LMT pēc būtības ir Civilprocesa likuma 74.panta otrās daļas 6.punkta (*pusēm ir civilprocesuālās tiesības pieteikt lūgumus*) un 93.panta otrās daļas (*Ja pusēm vai citiem lietas dalībniekiem nav iespējams iesniegt pierādījumus, pēc viņu motivēta lūguma tos izprasa tiesa*) pārkāpums, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas un ir pamats sprieduma atceļšanai, it īpaši

situācijā, kad /pers. C/ prasība noraidīta tā iemesla dēļ, ka prasītāja nav pierādījusi savu atrašanos avarējušajā automašīnā.

Kā divains vērtējams šajā sakarā izteiktais tiesas atzinums: „Prasītāja arguments par to, ka /pers. C/ mobilais telefons negadījuma brīdī bija piesaistīts LMT sakaru tornim, kurš atrodas vistuvāk negadījuma vietai, nevar tikt atzīts par pamatotu, jo lietā nav strīds par to, kur atradās telefons, bet gan par to, vai pati /pers. C/ atradās negadījuma vietā.”

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 97.panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Vadoties pēc tiesas domu gaitas, būtu jāzīdara kuriozs slēdziens, ka personai piederošais mobilais telefons „dzīvo savu no īpašnieka neatkarīgu patstāvīgu dzīvi” un ar īpašnieku nav saistāms, kas, vadoties no loģikas, un dzīvē gūtiem novērojumiem, patiesībā ir pretēji - telefons kā saziņas rīks tieši tam ir domāts, lai apkalpotu tā saimnieku.

Lietas apstākļu un pierādījumu vērtēšanā tiesa nav ņēmusi vērā, ka ceļu satiksmes negadījuma brīdī un neilgi pēc tā cilvēks uztraukuma dēļ var neapvert nepieciešamību iegūt visus iespējamus pierādījumus un tos savlaicīgi piefiksēt. Turklāt mašīnu pārvietošanās ir ātra un pagūt apturēt transporta līdzekli, kura vadītājs varētu būt redzējis notikumu un ar to saistītos apstākļus un pēc tam būtu ar mieru liecināt, varētu būt problemātiski.

[8] Noraidot /pers. B/ prasību par morālā kaitējuma atbildību, tiesa nav izvērtējusi visus argumentus, ko prasītājs norādījis morālā kaitējuma pamatošanai.

Tiesa sašaurinājusi pamatojumu, kas norādīts prasījumam par morālā kaitējuma radīšanu. Spriedumā norādīts, ka morālais kaitējums /pers. B/ bija nodarīts tādējādi, ka no luksusa klases automašīnas bija jāpārvietojas ar zemākas klases automašīnu. Prasītāji morālo kaitējumu pamatojuši ar vairākiem apstākļiem – ceļu satiksmes negadījumā piedzīvotais pārdzīvojums, it īpaši ņemot vērā prasītājas grūtniecību un ģimenes pieaugumu neilgi pēc negadījuma, diskomforts saistībā ar automašīnas remontu (*sk. lietas 52.lpp.*). Prasījums par morālā kaitējuma atbildību pamatots gan ar gandarījuma sniegšanas, gan ar prevencijas funkciju, ko tiesa spriedumā nav vērtējusi.

Tā kā tiesa pieļāvusi vairākus būtiskus Civilprocesa likuma normu pārkāpumus, spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par morālā kaitējuma atbildības piedziņu, nevar atzīt par likumīgu un pamatotu un, to atceļot, lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai. Vienlaikus atceļams arī spriedums daļā, ar kuru no /pers. C/ un /pers. B/ par labu Rīgas domei piedzīti tiesas izdevumi 59,88 EUR.

[9] Spriedumu daļēji atceļot, atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrajai daļai /pers. I/ ir atmaksājama iemaksātā drošības nauda 284,57 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 458.panta otro daļu, Augstākā tiesa

nosprida

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 26.septembra spriedumu, ar kuru noraidīta prasība par morālā kaitējuma atbildības piedziņu un no /pers. C/ un /pers. B/ par labu Rīgas domei piedzīti tiesas izdevumi 59,88 EUR, atcelt, un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt /pers. I/ drošības naudu 284,57 EUR.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis

V.Jonikāns

Tiesnese

I.Garda

Tiesnesis

A.Strupiņš

